

Θέατρον Κυβέλης: «Τὸ Μαῦρο καὶ τὸ Ἄσπρο»,
δράμα εἰς 3 πράξεις, ὑπὸ Σπύρον Μελά.

Τὸ νέον δράμα τοῦ συγγραφέως τοῦ «Γιου τοῦ Ἰσκιου» καὶ τοῦ «Χαλασμένου Σπιτιοῦ» εἶναι κοινωνικὸν καὶ εἶναι ἐπαναστατικὸν κατὰ τῆς παρ' ἡμῖν οἰκογενείας, ἐφ' ὅσον αὕτη ἐδράζεται ἐπὶ μόνου τοῦ χρηματικοῦ συμφέροντος. Ἡ οἰκογένεια τῆς χήρας Περσεφόνης εἶναι πραγματικῶς πρότυπον τοιαύτης οἰκογενείας πλὴν τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ Ἄλκη τοῦ ὁποῖου ἡ ἀτομικὴ ἐκδήλωσις καὶ ἀνάπτυξις προσκρούει εἰς τοὺς περιορισμούς τοῦ συμφέροντος τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ὁ ὁποῖος γίνεται ὁ ἐπαναστάτης. Ὁ πρωτότοκος Κώστας, ὁ ὁποῖος μέχρι τοῦδε μετὰ πολλοῦ κόπου συντηρεῖ τὴν οἰκογένειαν, ἐλάχιστα εἰς τοῦτο βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ τοκογλύφου θεῖου του, καὶ ὁ ὁποῖος γενόμενος τμηματάρχης Τραπεζῆς κατώρθωσε νὰ μνηστευθῇ πολυφερὸν νύμφην, ἔχει ἀποστείλει τὸν Ἄλκην, παρὰ τὴν ἔντονον καλλιτεχνικὴν του κλίσιν, εἰς Παρισίους πρὸς σπουδὰς ἰατρικῆς, ὅπως ἐπανερχόμενος οὗτος βοηθῇ χρηματικῶς τὴν οἰκογένειαν. Ἄλλ' ὁ Ἄλκης ὅταν ἐπανερχεται δὲν εἶναι ἰατρός, διότι ἤθελε νὰ γίνῃ γλύπτης καὶ δὲν εἶναι γλύπτης διότι προσεπάθει νὰ γίνῃ ἰατρός, ἀφοῦ δὲν κατώρθωσε ν' ἀποτινάξῃ εὐθὺς ἀμέσως τὰ δεσμὰ τοῦ ὅτι ἐθεώρει ὡς ἀπαράβατον οἰκογενειακὸν καθήκον. Ὁ βραδὺς ἐπαναστάτης βλέπει ἑαυτὸν ἄχρηστον εἰς τοὺς ἄλλους καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἐν ἀποφάσει ἡ ὁποία μετέχει ὄχι ὀλίγου βέβαια σαρκασμοῦ καὶ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, γίνεται ὅ,τι καὶ μόνον τῷ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ: χοροδιδάσκαλος, συμβιβάζων ἐπιτυχῶς τὴν ἀντινομίαν τοῦ πλουσίου εἰς χάριν καὶ ἀβρότητα ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἀκροτάτης ἰταμότητος τῆς γλώσσης ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις μόλις συγκαλύπτεται ὁ τόσος ἔλεος πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, ὁ τόσος ἔλεος πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀσμενίζει χρονογρα-

φῶν ὁ κ. Σπ. Μελάς. Τὸ δράμα ἔχει τοιοῦτοτρόπος ἀρχίσει πολὺ πρὸ τῆς πρώτης πράξεως. Ἄς τὸ παρακολουθήσω καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἄλκη, γενομένου χοροδιδασκάλου, θὰ ἦτο καταστροφὴ διὰ τὸν μνηστῆρα Κώσταν τοῦ ὁποῖου ἡ μνηστεία ἔχει ὡς κύριον στήριγμα τὸ εὐυπόληπτον τῆς οἰκογενείας τῶν ὁ Κώστας τὸν ἀποκηρύσσει. Ἄλλ' ἡ καταστροφὴ θὰ ἐπῆρχετο πληρεστέρα, ἀφοῦ νέον σκάνδαλον ἀπειλεῖ τὴν ὑπόληψιν τῆς οἰκογενείας. Νεαρὸς καὶ πλούσιος λογιστῆς Τραπεζῆς, ὁ ὁποῖος ἐγένετο ἀνοικταῖς ἀγκάλαις δεκτὸς παρὰ τῇ ὑπολογιστικωτάτῃ οἰκογενείᾳ ὡς ἐπίδοξος γαμβρὸς, ἠπάτησε τὴν μικροτέραν ἀδελφὴν τῶν Ἄνθην καὶ ἀρνεῖται νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ἀδίκημα. Ἡ οἰκογένεια ἐν συμβουλίῳ δὲν διστάζει μίαν μόνην διέξοδος ὑπάρχει ἀφίνουσα τὴν ὑπόληψιν τῆς οἰκογενείας ἀσπιλον, ἀνταξίαν τῆς μνηστῆς τοῦ Κώστα, ἡ Ἄνθην ν' αὐτοκτονήσῃ. Ἡ διέξοδος ὑποδεικνύεται εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀδελφόν της Κώσταν ὁ ὁποῖος προμηθεύει εἰς αὐτὴν τὸ πολύκροτον, ἀλλὰ καὶ ὑπόδειγμα ἐπιστολῆς ἡ ὁποία θὰ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ αὐτοκτονίας. Ἡ αὐτοκτονία ἐπίκειται. «Αὕτη εἶνε ἡ ζωὴ;» ἐρωτᾷ ἑαυτὴν μελαγχολικώτατα ἡ νεαρὰ κόρη. «Αὕτη εἶναι ἡ κοινωνία, ἡ οἰκογένεια» ἀπαντᾷ σαρκαστικῶς ὁ Ἄλκης, ὁ ὁποῖος διαφωνήσας ἐν τῷ οἰκογενειακῷ συμβουλίῳ παρέμεινε κρυμμένος καὶ παρουσιάζεται ὡς σωτῆρ. Ἡ Ἄνθην δὲν θ' αὐτοκτονήσῃ· θὰ τὸν ἀκολουθήσῃ διὰ νὰ κρατῇ τὰ βιβλία τοῦ ἐπαγγέλματος του· θὰ εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ θὰ σταθμίση ἐλευθέρως πολλοὺς ἄνδρας καὶ θ' ἀγαπήσῃ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀγαπήσῃ καὶ ἴσως οὕτω κάποτε τὸ χοροδιδασκαλεῖον θ' ἀποβῇ καὶ δι' αὐτὴν «παλάτι χαρᾶς».

Ὁ οἶκος τῆς χήρας Περσεφόνης ὅπου κυριαρχεῖ ἡ πρόληψις τοῦ χρηματικοῦ συμφέροντος ἔχει καὶ ἄλλο θῦμα, καὶ εἶναι ἴσως αὐτὸ τὸ καθαυτό, μελαγχολικώτατον θῦμα. Ἐχει τὴν πρωτότοκον κόρην Μαργαρίταν ἡ ὁποία διατελεῖ ὡς ἐν ἀτελεσιτῇ μνηστεία μὲ ταγματάρχην τὸρα τοῦ πυροβολικοῦ, τὸν ὁποῖον ἠγάπησε νεαρὸν ὑπολοχαγόν. Τὸ χρηματικὸν συμφέρον ἠμπόδισε καὶ ἐμποδίζει τὸν γάμον των. Καὶ ἦσαν καὶ οἱ δύο γεμάτοι ἀπὸ αἴσθημα καὶ ἀπὸ χαρὰν τῆς ζωῆς, καὶ εἶναι καὶ οἱ δύο τὸρα χειρότερα παρὰ πεθαμένοι, φέροντες ὡς ὑπέρτατον βᾶρος τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ εἶναι πρὸς ἀλλήλους τρυφεροί· ἐπὶ πλέον ἡ κόρη ἔχει καταστῆ νευροπαθῆς καὶ ψευδαισθητικῆ, αἰσθάνεται ἐνίοτε κάποιον φειδᾶκι νὰ διατρέχῃ τὴν ῥάχιν της. Φαίνεται ἐν τούτοις νὰ ἠλεκτρίζεται πρὸς στιγμὴν ἀπὸ τὸ εἰδύλλιον τῆς Ἄνθης καὶ ἀποπειρᾶται κάποιαν αἰσθηματικὴν ἀνάστασιν χαρᾶς καὶ ἐλπίδος· διοργανώνει συνέντευξιν ἡ ὁποία ἦτο, λόγῳ τῆς περιβολῆς αὐτῆς τῆς ἰδίας καὶ λόγῳ τόπου, ἀκριβῆς ἀναπαραστάσις τῆς πρώτης τῶν συναντήσεως· ἀλλὰ εἰς τὴν συνέντευξιν αὐτὴν, ἀπὸ τὸ παρελθὸν δὲν ζῆ πλέον παρὰ μόνον ἡ ἀνάμνησις. Καὶ ὁ συναισθηματικὸς θάνατος εἶναι τόσῳ ἀπόλυτος ὥστε ὅταν βραδύτερον, σκέπτεται ἤδη ὁ ταγματάρχης νὰ «δώσουν μίαν καμτσιάν» εἰς τὸ αἰσθημὰ του, μὲ κανὲν ταξιδάκι εἰς τὴν αἰσθηματικὴν Ἑνετίαν, ἡ Μαργαρίτα θεωρεῖ ματαιάν τὴν δοκιμὴν. Καὶ δὲν εἶναι βεβαίως τὸ ὀλιγώτερον βαδῆ καὶ συμπαθητικὸν καὶ μελαγχολικὸν οὐτὲ τὸ ὀλιγώτερον ἔμπλεον ἔλεου τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ δράματος, ἡ ἕως τέλους ἀνίσχυρος αὐτῇ προσπάθεια δύο ἀτυχῶν ἀνθρωπίνων ὄντων ὅπως ἐπαναζήσουν ὅ,τι ἡ κοινωνικὴ ζωὴ ἐνέκρωσε δι' αὐτοὺς πρὸ πολλοῦ.

Τὸ «Ἄσπρο καὶ τὸ Μαῦρο», — τὸ κατὰ πρόληψιν ἀγαθὸν καὶ τὸ κατὰ πρόληψιν πονηρὸν, — ἔχει ἀκόμη

πλήν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐν τῷ τοκογλυφικῷ ἐπαγγέλματι αὐτοῦ διαρκῶς ἔχοντος ἐλαστικωτάτην τὴν συνείδησίν του, τοῦ τόσῳ ἐν τούτοις ἀνενδότου, προκαίμενου περὶ τῶν προλήψεων αἱ ὁποῖαι ἀφορῶσι τὴν κοινωνικὴν ὑπόληψιν, ἔχει καὶ ἐν πρόσωπον βιηστρίας, εἰς βραχείας ἀλλὰ τόσῳ ἐμφαντικῶς ἐμφανίσεις ἐκπροσωποῦν χαρακτηριστικώτατα τὴν ἀντιτιθεμένην εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν νοικοκυραίων» λαϊκὴν ἀντίληψιν καὶ φιλοσοφίαν.

Εἰς τὴν ἀφήγησιν τῆς ὑποθέσεως ἐνδιέτριψα ὅσῳ περισσότερον μοι ἐπέτρεψεν ὁ ὀλίγος χρόνος· διότι πάντοτε ἐθεώρησα ὅτι ἡ εὐσυνείδητος καὶ κατὰ τὸ δυνατόν λεπτομερὴς τοιαύτη ἀφήγησις σχεδὸν ἀναπληροῖ τὴν ἀνάγκην, ἢ ὅποια πάντως θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην πολὺ μακροτέρα. Εἰς ταύτην ἀπλῶς θὰ προσθέσω ὅτι τὸ ὡς ἄνω ἐπιτυχὲς τόσῳ ἀπὸ συλλήψεως ὅσῳ καὶ ἀπὸ θεατρικῆς ἐκτελέσεως δράμα τοῦ κ. Σπύρου Μελά εἶναι καθ' ὅλα ἀντάξιον τῶν δυνατῶν μέχρι τοῦδε ἔργων του, διήγειρε δὲ ζαηρότατον καὶ ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ.

Ἡ κυρία Κυβέλη ὡς Ἄνθη ἦτο ὅποιαν ἀκριβῶς ὠνειροπόλησεν αὐτὴν ὁ συγγραφεὺς· ὄχι ὀλιγότερον ἢ κυρία Γαλάτη ὡς Μαργαρίτα. Ὁ κ. Γαβριηλίδης ὡς Κώστας ἐκόλασε δοκίμως τὸν ἄχαριν ῥόλον του. Ὁ κ. Βογασέρας ὡς Ἄλκης ὑπῆρξεν ὑπεράγαν σαρκαστὴς καὶ ἀποφθεγματικὸς, ἰδίως κατηγορηματικὸς· καὶ τὸ περισσότερον εἰρωνικὸν ἢ σαρκαστικὸν, τὸ κάπως ἐλαφρότερον, κάποια οὕτω δόσις οἶονεὶ fantaisie, θὰ ἐμετρίαζε τὴν ἀπόλυτον ἰταμότητα εἰς μόνους τοὺς λόγους τοῦ Ἄλκη ὅπου ἤδη εἶναι πλέον ἢ ἀρκετὴ.